منتخب قصیدہ منقبت علی مرتضی علیہ السلام

ساز یک ذرہ نہیں فیض چمن سے بیکار / سایۂ لالۂ بیداغ سویدائے بہار
مستی باد صبا سے ہے بہ عرض سبزہ / ریزۂ شیشۂ مے جوہر تیغ کہسار
سبز ہے جام زمرد کی طرح داغ پلنگ / تازہ ہے ریشۂ نارنج صفت روئے شرار
مستی ابر سے گلچین طرب ہے حسرت / کہ اس آغوش میں ممکن ہے دو عالم کا فشار
کوہ و صحرا ہمہ معموری شوق بلبل / راہ خوابیدہ ہوئی خندۂ گل سے بیدار
سونپے ہے فیض ہوا صورت مژگان یتیم / سر نوشت دو جہاں ابر بہ یک سطر غبار
کاٹ کر پھینکیے ناخن تو بہ انداز ہلال / قوت نامیہ اسکو بھی نہ چھوڑے بیکار
کف ہر خاک بہ گردوں شدہ قمری پرواز / دام ہر کاغذ آتش زدہ طاؤس شکار
میکدہ میں ہو اگر آرزوئے گل چینے / بھول جا یک قدح بادہ بہ طاق گلزار
موج گل ڈھونڈھ بہ خلوتکدۂ غنچۂ باغ / گم کرے گوشۂ میخانہ میں گر تو دستار
کھینچے گر مانی اندیشہ چمن کی تصویر / سبز مثل خط رخسار ہو خط پرکار
لعل سے کی ہے پئے زمزمۂ مدحت شاہ / طوطی سبزۂ کہسار نے پیدا منقار

وہاں کی خاشاک سے حاصل ہو جسے یک پر کاہ / وہ رہے مروحۂ بال پری سے بیزار
خاک صحرائے نجف جوہر سیر عرفا / چشم نقش قدم آئینۂ بخت بیدار
ذرہ اس گرد کا خورشید کو آئینۂ ناز / گرد اس دشت کی امید کو احرام بہار
آفرینش کو ہے واں سے طلب مستی ناز / عرض خمیازۂ ایجاد ہے ہر موج غبار
فیض سے تیرے ہے اے شمع شبستان بہار / دل پروانہ چراغاں پر بلبل گلزار
شکل طاؤس کرے آئینہ خانہ پرواز / ذوق میں جلوہ کے تیرے بہ ہوائے دیدار
تیری اولاد کے غم سے ہے بروئے گردوں / سلک اختر میں مہ نو مژۂ گوہر بار
ہم عبادت کو ترا نقش قدم مہر نماز / ہم ریاضت کو ترے حوصلے سے استظہار
مدح میں تیری نہاں زمزمۂ نعت نبی / جام سے تیرے عیاں بادۂ جوش اسرار
جوہر دست دعا آئینہ یعنی تاثیر / یکطرف نازش مژگان و دگر سو غم خار
مردمک سے ہو عزا خانۂ یک شہر نگاہ / خاک در کی تیری جو چشم نہ ہو آئینہ دار
دشمن آل نبی کو بطرب خانۂ دہر / عرض خمیازۂ سیلاب ہو طاق دیوار
دیدہ تا دل اسد آئینۂ یک پرتو شوق / فیض معنی سے قلم تا کف راقم سرشار

انتخاب قصیدہ منقبت علی مرتضی علیہ السلام

دہر جز جلوۂ یکتائی معشوق نہیں — ہم کہاں ہوتے اگر حسن نہ ہوتا خود بیں
بیدلی ہای تماشا کہ نہ عبرت ہی نہ ذوق — بیکسی ہای تمنا کہ نہ دنیا ہی نہ دین
ہرزہ ہی نغمۂ زیر و بم ہستی و عدم — لغو ہی آئینۂ فرق جنون و تمکین
مثل مضمون وفا باد بدست تسلیم — صورت نقش قدم خاک بفرق تمکین
لاف دانش غلط و نفع عبادت معلوم — درد یک ساغر غفلت ہی چہ دنیا و چہ دین
نقش معنی ہمہ خمیازۂ عرض صورت — سخن حق ہمہ پیمانۂ ذوق تحسین
عشق بیربطی شیرازۂ اجزای حواس — وصل زنگار رخ آئینۂ حسن یقین
کوہکن گرسنہ مزدور طربگاہ رقیب — بیستون آئینۂ خواب گران شیرین
کسنی دیکھا نفس اہل وفا آتش خیز — کسنی پایا اثر نالۂ دلہای حزین
سامع زمزمۂ اہل جہاں ہوں لیکن — نہ سر و برگ ستایش نہ دماغ نفرین
کسقدر ہرزہ سرا ہوں کہ عیاذاً باللہ — یکقلم خارج آداب وقار و تمکین
نقش لاحول لکھ ای خامۂ ہذیان تحریر — یا علی عرض کر ای فطرت وسواس قرین

مظہر

مظہر فیض خدا جان و دل ختم رسل — قبلۂ آل نبی کعبۂ ایجاد یقین
ہو وہ سرمایۂ ایجاد جہاں گرم خرام — ہر کف خاک ہی واں گردۂ تصویر زمین
جلوہ پرداز ہو نقش قدم اوسکا جسجا — وہ کف خاک ہی ناموس دو عالم کی امین
نسبت نام سی اوسکی ہی یہ رتبہ کہ رہی — ابداً پشت فلک خمشدۂ ناز زمین
فیض خلق اوسکا ہی شامل ہی کہ ہوتا ہی سدا — بوی گل سی نفس باد صبا عطر آگین
برش تیغ کا اوسکی ہی جہاں مین چرچا — قطع ہو جاوی نہ سر رشتۂ ایجاد کہین
کفر سوز اوسکا وہ جلوہ ہی کہ جس سی ٹوٹی — رنگ عاشق کی طرح رونق بتخانۂ چین
جان پناہا دل و جان فیض رسانا شاہا — وصی ختم رسل تو ہی بفتوای یقین
جسم اطہر کو تری دوش پیمبر منبر — نام نامی کو تری ناصیۂ عرش نگین
کس سی ممکن ہی تری مدح بغیر از واجب — شعلۂ شمع مگر شمع پہ باندہی آئین
آستان پر ہی تری جوہر آئینۂ سنگ — رقم بندگی حضرت جبریل امین
تیری در کی لئی اسباب نثار آمادہ — خاکیوں کو جو خدا نی دئی جان و دل و دین
تیری مدحت کی لئی ہین دل و جان کام و زبان — تیری تسلیم کو ہین لوح و قلم دست و جبین

کسی سے ہو سکتی ہی مداحی ممدوح خدا   کس سے ہو سکتی ہی آرایش فردوس برین

خیس بازار معاصی اسد الله اسد   کہ سوا تیری کوئی اوسکا خریدار نہین

شوخی عرض مطالب مین ہی گستاخ طلب   ہی تیری حوصلہ فضل پہ از بسکہ یقین

دی دعا کو میری وہ مرتبہ حسن قبول   کہ اجابت کہی ہر حرف پہ سو بار آمین

غم شبیر سے ہو سینہ یہان تک لبریز   کہ رہین خون جگر سے مری آنکھین رنگین

طبع کو الفت دلدل مین یہ سرگرمی شوق   کہ جہان تک چلی اوس سے قدم اور مجھ سے جبین

دل الفت نسب و سینہ توحید فضا   نگہ جلوہ پرست و نفس صدق گزین

صرف اعدا اثر شعلہ و دود دوزخ   وقف احباب گل و سنبل فردوس برین

قطعات

قطعہ در تماش عنوان بلا دیری گفتار و آسان کردن اندوه ؟ دل الدار

کئی وہ دن کہ نادانستہ غیرون کی وفاداری   کیا کرتی تہی تم تقریر ہم خاموش رہتے تہی

بس اب بگڑی پہ کیا شرمندگی جانے دو مل جاؤ   قسم لو ہم سے گر یہ بھی کہین کیون ہم نہ کہتے تہی

چمن سرمایہ کردن گفتار ستایش کلکتہ کہ اگر فردوس عنوان گفت ارم است الله

کلکتہ کا جو ذکر کیا تو نی ہمنشین   اک تیر میری سینہ مین مارا کہ ہای ہای

وہ سبزہ زار ہای مطرا کہ ہی غضب   وہ نازنین بتان خود آرا کہ ہای ہای

صبر آزما وہ اونکی نگاہین کہ حف نظر   طاقت ربا وہ اونکا اشارا کہ ہای ہای

وہ میوہ ہای تازہ شیرین کہ واہ واہ   وہ بادہ ہای ناب گوارا کہ ہای ہای

با دوست از سپاس عطای پیری سخن راندن و متاع گزیدہ سخن در برابر آن نہادن

ہی جو صاحب کے کف دست پہ یہ چکنی ڈلی   زیب دیتا ہی اسی جس قدر اچھا کہیے

خامہ انگشت بدندان کہ اسی کیا لکھیے   ناطقہ سر بگریبان کہ اسی کیا کہیے

مہر مکتوب عزیزان گرامی لکھیے   حرز بازوی شگرفان خود آرا کہیے

مسی آلودہ سر انگشت حسینان لکھیے   داغ طرف جگر عاشق شیدا کہیے

خاتم دست سلیمان کے مشابہ لکھیے   سر پستان پریزاد سی مانا کہیے

اختر سوختہ قیس سے نسبت دیجے   خال مشکین رخ دلکش لیلا کہیے

حجر الاسود دیوار حرم کیجی فرض   نافہ آہوی بیابان ختن کا کہیے

وضع مین اسکو اگر سمجھی قاف تریاق   رنگ مین سبزہ نوخیز مسیحا کہیے

صومعہ مین اسی ٹہرائی گر مہر نماز / میکدہ مین اسی خشت خم صہبا کہیی

کیون اسی قفل در گنج محبت لکہیی / کیون اسی نقطہ پرکار تمنا کہیی

کیون اسی گوہر نایاب تصور کیجی / کیون اسی مردمک دیدہ عنقا کہیی

کیون اسی تکمہ پیراہن لیلی لکہیی / کیون اسی نقش پی ناقہ سلمی کہیی

بندہ پرور کی کف دست کو دل کیجی فرض / اور اس چکنی سپاری کو سویدا کہیی

رباعیات

بعد از اتمام بزم عید اطفال / ایام جوانی رہی ساغر کش حال
آپہنچی ہین تا سواد اقلیم عدم / ای عمر گزشتہ یکقدم استقبال

شب زلف و رخ عرق فشان کا غم تہا / کیا شرح کرون کہ طرفہ تر عالم تہا
رویا مین ہزار آنکہہ سی صبح تلک / ہر قطرہ اشک دیدہ پرنم تہا

آتشبازی ہی جیسی شغل اطفال / ہی سوز جگر کا بہی کچہہ ایسا ہی حال

تہا

تہا موجد عشق بہی قیامت کوئی / لڑکون کی لئی گیا ہی کیا کہیل نکال

دل تہا کہ جو جان درد تمہید سہی / بیتابی رشک و حسرت دید سہی
ہم اور فسردن ای تجلی افسوس / تکرار روا نہین تو تجدید سہی

ہی خلق حسد قماش لڑنی کی لئی / وحشتکدہ تلاش لڑنی کی لئی
یعنی ہر بار کاغذ باد کی طرح / ملتی ہین یہ بدمعاش لڑنی کی لئی

دل سخت نژند ہو گیا ہی گویا / اوس سی گلہ مند ہو گیا ہی گویا
پر یار کی آگی بول سکتی ہی نہین / غالب منہ بند ہو گیا ہی گویا

دکہہ جی کی پسند ہو گیا ہی غالب / دل رک رک کر بند ہو گیا ہی غالب
واللہ کہ شب کو نیند آتی ہی نہین / سونا سوگند ہو گیا ہی غالب

مشکل ہے زبس کلام میرا اے دل ‌ ‌ سن سن کے اوسے سخنوران کامل
آسان کہنے کی کرتے ہیں فرمایش ‌ ‌ گویم مشکل وگرنہ گویم مشکل

بھیجی ہے جو مجکو شاہ جم جاہ نے ڈال ‌ ‌ ہے لطف و عنایت شہنشاہ یہ ڈال
یہ شاہ پسند ڈال ہے بخت و جلال ‌ ‌ ہے دولت و دین و دانش و داد کی ڈال

ہیں شہ میں صفات ذو الجلالی باہم ‌ ‌ آثار جلالیہ و جمالی باہم
ہوں شاد نہ کیوں اسفل و عالی باہم ‌ ‌ ہے آپ کی شست قدر و والی باہم

تقریظ

بنام ایزد سبحانی لانا طورہ ایست از دستی خانوادہ فکر بے تجرد بر کرم جلوہ
گوہری دلا و بالی خرام محجوبہ ایست مقنعہ از رخ بر داشتہ و دامن بر کمر زدہ
درانداز پردہ دری یوسفستانیست جوہر انزاران معانی در روی دوشیزگان
مہ وشش عبہرزاریست جلوہ گاہ جبرئیان باختہ ہوشش پیماور بزبدیست

مانند

مانند سپہر ثوابت گوہر آگین خورنق رونق شارستانیست کارنامۂ شکن
صد نگارخانۂ چین فروغ افزائی چراغیست پری پروانہ سماوی تجلیت حرز
بازوی فرزانہ کوی میکائیل نوال موکلی فراخ سماطی نہادہ است و بر گرسنہ
چشمان سخن صلای علم در دادہ بیت المعمور تقدس معبدیست کہ کلیدش بہ دست
خیم درست دادہ اند و در وی بر احرام بندان مزدلفۂ دل کشادہ سومناتیست
نمک صنمستان زنار بندان خیال در روی جبین سای ارتنگیست بہ نمایش
نقشہای بدیع فیشت دست مانی و بہزاد بر زمین سای ہر صفحہ ازین اوراق
بہشتیست بے عنوان ہر ورق از [illegible] حاب مجودیست از استادان آئینہ خانہ
یست گیتی نما صنع مکن است مصفا پردہ کشایند حجلہ نشین سرادق
مریم کرداری شوخ چشمان پردہ در برابر شاہدان بازاری نہادہ ستانند
تونگر دل آزادگانند یا درگہ [illegible] شاق طینانند بخویشتن مایل سادہ پیکرانند
نگارین دل [illegible] مشکانند زبر فن پیرمینی گوہرانند یا بل مسکن سمندرانند
قلزم کش نہنگانند سینہ بر آتش برشتگانند نخبہ مغز ہم مغز و ہم بوست مغز

باده شناسند سیه مست از خود رفتگانند بالیده گرامی همت بلندی سپهر مانند
پارسی گو دهلی نژادانند صفاهان پرور دهان‌ها را ترسیم کرانچه سرودم
به سخته باشی سپهر نامنتخب دیوان اردو زبانیست ریخته کلک مسیحی فرتاب خدام
قسطاس دانش اسطرلاب بینش جوهر آئینه آفرینش معیار نقد گرانمایگی
معراج سلم بلندپایگی قهرمان قلمرو معنی پرورے فرمان فرمای کیهان سخنوری
خداوندگان همه آئین نگاری جهان سالار تازه گفتاری روان بخش کالبد
سخن گستری مینائی فرای چشم دیده وری فرازنده لوای شوکت خامه
فروزنده چراغ دودمانه آئینه ناسخت همه استادان سرخیل ابر

نکته دانان سخن را از خیالش ارجمندی — معانی را ز فکر او سربلندی
صریر خامه‌اش بس دلپذیر است — بهشتی نغمه لبنان نفیر است
همین فرزند آبای علوی — دم روح القدس در کشف معنی
جهان را بید ریخ آموزگار است — گزین معنی شناس روزگار است
سر و سر دفتر شیوا بیانان — درین فن افتخار همزبانان

به جولانگاه بینش حکمت نازشی — فلاطون فطرتی حکمت طرازی
ز کلکش ریزش گنج معانی — چو ابر آذری در درفشانی
ز صهبای سخن سرشار گشته — ورق از فکر او گلزار گشته

موجد کیش صافی منش ستوده خوی و فرخنده کیش بزرگ نهاد پاکیزه
گوهر فرشته سرشت از رزم گسترکین گذار مهر پرور خورشید فروغ
کیوان فرهنگ هوش نکوه ستایش ستای کشور معنی زاده خدا ترس سر
وفا و فتوت زنده تا مهد دل حیا و مروت درک مصور روح مجسم عالم
خاقان و جان عالم والا حسب عالی نسب سمی صفی اسمین خضور آدابش
حضرت جامعه دستور اعنی استادی مرشدی مولای اخی میرزا
اسد الله خان بهادر المتخلص بغالب اللهم کمل الکلام بدیمومته بقایه
و حصل المرام بمیمونة لقائه سخن گزین آمین محمد ضیاء الدین از دیرباز
والائی اندیشه بیست در این اندیشیدی و گرانی قدر سبکبا مدران
سنجی که این گرامی برادرزاده را که یکتای یکان خلف الصدق ما

ضمیر پل ابوالآبای مضامین دلپذیر است به تعلیم تر امورزان نکو از بلندنام
برانگیزد و این ارزنده جواهر پاره ها را که هر یکی از آن سیمین ساعد شخص خرد را
پاره و نازنین پیکر گوش کو شوار است ترشیمنه مشتاق شناسای را بخوید
ها کارساز ایزد بزرگ را هزاران سپاس که درین زمان که سه ... سه
هجریه نبویه علی صاحبها افضل التحیات و اکمل الصلواة به هزار دویست
و پنجه و چهار رسیده آن دبیر بی‌سیج و دلنشین از بمساعدت روزگار را است
هنجار و قلاوزی بخت بیدار خوشتر از آن که منجر استم ردای نکهت ... را که
د... ... واندوه گرداوری به در رفت چون حصای افراد ... تر
صحیفه بشناختم همگی اشعار شعری جاز غزل و قصیده و قطعه و رباعی هزار و نود و هشت
اندیافتم آلا یا نوانا بمخسان هوشی و شنوا گوشان گمشنی که ... سخن خداوند
نیکو معانی تا به در رفت ... ... ابیات گرفت چنانکه خود آن
والاهه کار در گزارش این سخنان به پارسی مرا خویشتن در پرده ساز آن گفتار خود
می سراید از آن ... تا باشد نغز غالب چه غم گر ز اشعار من ...
از ما کلمه‌ای بر دیگران ... یاد فقط

تمام

غلط نامه

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۳	۵	×	پارسی است آتش گوز
۳	۴	×	مسلم است از
۴	۱۳	میشنیی	نیستی
۵	۱	×	یعنی نقش بضمیر
۷	۶	×	افسردگی ...
۱۹	۲۰	[illegible]	تازہ نہیں ہی نشہ فکر سخن مجھے تریاکئی قدیم ہوں دود چراغ کا بلبل کی کاروبار پہ ہیں خندہ ہای گل کہتی ہیں جسکو عشق خلل ہی دماغ کا
۲۸	۱۱	پہ	بہ
۲۰	۱۳	جای ہی	جاتا ہی
۲۸	۱۰	چال	چل
۲۹	۱	انجمن	با انجمن
۳۵	۱۲	... ہی	بیٹھی
۳۹	۷	[illegible]	کل
...	۱	شاہد	شاید
۶۹	۶	کہیجا	کہتا
۹۲	۱	یہہ	تجہی